

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In Qvibvs Singvlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Capvt I. Quid sit Dominium, quid proprium, sive peculium, quid Vsusfructus, & Vsus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38601

Nam & prima, quæ veluti præambula est, ferè totum Cap. Non dicatis, & aliam complectitur, & sine illa haud intelligi possent. Secunda verò, quæ de actionibus sive speciebus proprietatis tractat, in illa priori parte Cap. Non dicatis, fundatur: Non dicatis vobis aliquid proprium. Et infra in verticulo: Certum est eos nihil habere, vel possidere, dare vel accipere. &c. & in Cap. Cum ad monasterium, ibi: Ne quis monachorum proprium aliquo modo possideat. Et sequentibus, maxime verò in fine Cap. ibi: Ne aestimet Abbas, quod super habenda proprietate possit cum monacho dispensare, usque in finem. Et in Cap. Monachi, ibi: Qui verò peculium habuerit, à communione renovetur altaris &c. Et in verbis illis prædicti Cap. Concilii Tridentini, in principio ibi: tanquam propria, aut etiam nomine conventus possidere: & in fine ibi, Quod si quis aliter quidquam tenere deprehensus aut convictus fuerit &c.

Tertia verò pars sive disputatio, quæ de Prælati prærequisita licentia tractat, sedem habet in dicto Cap. Non dicatis, circa illa verba, Sine Superioris licentia debere: & infra circa illa: Primo quidem Priori insinuat, & sic suscipiatur, si ipse mandaverit, de quo tamen nihil fiat aliud, nisi quod Priori placuerit. Et in Cap. Monachi circa illa, Nisi ab abbate fuerit ei pro injuncta administratione permittum. Et in Cap. Cum ad monasterium, ibi, Unde si quicumque alicui fuerit specialiter destinatum, non presumat illud accipere; sed Abbati, vel Priori, vel Cellario assignetur. Et in Tridentino circa ea verba, Etiam quovis modo ab eis acquisita tanquam propria, aut etiam nomine conventus tenere, sed statim Superiori tradantur, junctis illis verbis infra, Mobilium verò usum ita Superiores permittant &c.

Quarta verò, quæ de distributione à Prælati faciendâ dissentit, elicienda est ex illis verbis dicti Cap. Non dicatis, Et distribuatur unicuique vestrum à proposito vestro victus, & regumentum &c. & infra ex illis: Sed sit in possessore propositi, ut in rem communem redactum, cui necessarium fuerit præbeatur. Et in Cap. Cum ad monasterium, ibi, Ne alicui committatur aliqua obedientia perpetuo possidenda &c. Et maxime ex Tridentino, illis potissimum verbis, nec dinceps liceat Superioribus bona stabilia, ulque, denegetur.

Ac tandem Quinta Pars, quæ est de paupertate in communi, non abs re fundatur in prioribus verbis dicti Cap. Non dicatis, nempe, Non dicatis vobis aliquid proprium, nec in particulari, nec in communi.

Hæc sunt, quæ nobis ansam offerunt, ac viam parant ad prædictas disputationes huic Tractationi inserendas. Curabimus vero deinde in vestibulo casualiumque partis verba prædictorum: Capitulum, in quibus illa disputatio fundatur, præfigere.

Horum Capitulum expositionem hoc ordine profæqui curabo, ut non omnino Canonistarum more hæc Commentaria allegationibus, ac contrariis hinc inde coacervatis repleam; quem scribendi stylium ut superfluum & perniciosum merito damnat Navarr. q. 3. de redd. monio. 17. asserens, satis esse unum vel alterum textum firmum, junctâ una vel altera ratione firmâ adducere. Nec etiam meros ac nudos Theologos imitabor, qui in moralibus disputationibus à sacris Canonibus sejani, aut fortè eorum obliiti, omnia pro suo arbitrio metiuntur, captivæque conjiciunt. Nec video, quæ fronte possit quis morales materias attingere, vel exacte tractare, qui vel sacrorum Canonum non sic peritus, aut in eis mediocriter versatus. Quare pro mea ingenii tenuitate hæc duo conabor conjungere, ut & hæc Tractatio à Theologis non sit aliena, & Canonum Professoribus sit quoque proficua.

PRIMA PARS

HVIVS OPERIS.

De Dominio, V usufructu, & Vsu, de Paupertatis Voto, ac vitio proprietatis ei opposito.

UT veram, & hæcenus ab aliis prætermittam declarationem ex dicto Cap. Non dicatis, eruamus, præmittenda sunt in hac priori disputatione nonnulla, quæ veluti fundamenta sunt, ex quibus cetera pendent. Primum, quid sit dominium, quid proprium, quid sit usufructus, & usus, & qua ratione inter se differant. Secundum, quid sit Paupertas, & in quo propriè paupertatis Votum consistat. Ac tandem de proprietatis vitio, ejusque gravitate, ac penis dicemus. Ex qua verus sensus illius Cap. Non dicatis, colligitur.

CAPVT I.

Quid sit Dominium, quid proprium, five peculium, quid Vfusfructus, & Vfus.

§. PRIMVS.

De Dominio.

Reuiter hæc prosequimur, ne plus iusto in his, quæ materias alias concernunt, detineamur. Dominium igitur sic definitur: Est ius perfecte disponendi de re corporali, nisi lege prohibeatur. Hæc definitio adiuuenta fuit à Bart. in L. si quis vi, §. differunt, n. 4. ff. de acquirenda possessione. Quam amplectantur communiter Iurisperiti, Navarrus Commentario 1. de regularibus num. 12. eam approbat, & laudat, ut compendiosorem, & cauiorem aliis, & Molina Tom. 1. de iustit. tract. 2. disput. 3. In qua definitione pro genere ponitur ius, quod commune est ad dominium & alias iuris species. Additur verò, perfecte disponendi de re, hoc est, omni modo & propria auctoritate disponendo de ea, in quemlibet usum, ad differentiam aliorum iurium, ut sunt ususfructus, & usus, quæ non continent tam integrum, & perfectum dominium.

Rejicitur etiam per istam particulam illud, quod quis concederet procuratori aut amico disponendi de re aliqua, quocumque modo vellet. Quia cum tunc illi non disponent de re propria auctoritate, non censentur habere ius perfecte disponendi de re, quod requiritur ad verum dominium. Addit Bart. particulam illam (corporali) quia solum (ut notauit Navarrus) de iure voluit dominium rei corporalis, cuius tantum proprie & strictè dominium dicitur esse, ut aduertit Molina ubi supra. Quamvis solum pro dominio latins, ut comprehendit utile, & directum, etiam est iurium incorporalium, ut beneficiorum, Cathedralium &c. Quod quasi dominium proprius possit appellari.

Additur præterea, (nisi lege prohibeatur) ut denotetur, quando iura prohibent, vel impediunt alicui, ne ius quod habet in actum prodeat, aut si prodierit, ne factum teneat, tunc non auferre dominium ab illo, qui tale ius habet. Quare etiam si leges prohibeant, ne pupillos, vel amicos disponant de re; tamen verè sunt domini, ut rectè probant Molina, & Navarrus ubi supra, & ex multis de possessore majoratus, quod verè sit Dominus non obstante prohibitione sua bona alienandi, cum Pinello, Covarruvia, Molina de primogeniis, Antonio Gomez, & plerisque aliis tenent prædictus Molina ubi supra.

Dominium est duplex: aliud est directum, aliud verò utile. Dominium proprietatis sine ususfructu, appellant dominium directum: Ususfructum verò sine proprietate, appellant dominium utile. Suppono enim nunc ex vulgatissimis iuris principijs, posse quem esse Dominum proprietatis sine substantiæ rei, sine hoc, quod fructus ejus ad ipsum pertineat; & posse quem percipere fructus sine proprietate, & sic autem, & eisdem rei potest proprietatis ad unum pertinere, & ad alium ususfructus.

Illud etiam animaduertere oportet, nomine Subdomini aut proprietatis intelligi etiam quasi dominium, vel quasi proprietatem. Nam, ut bene aduertit Glossa in C. conquestus, de for. compet. dominium, vel proprietatis dicitur respectu rerum corporalium; quasi dominium verò, vel quasi proprietatis dicitur respectu rerum incorporalium, cuiusmodi est beneficium Ecclesiasticum, jus nominandi, designandi, eligendi, confirmandi, & alia hujus generis, in quibus etiam proprietatis à possessione distinguitur, ut expressè habetur de jurisdictione in Cap. Licet causam, de probas. & de iure eligendi, Cap. cum Ecclesiam de causa poss. & in alijs etiam iuribus.

Sed antequam explicemus, quid sit ususfructus, oportet ut declarem, quid sit titulus dominij, aut iuris, & breuiter cum Molina, ubi supra disput. 4. resoluo, titulum dominij aut iuris esse radicem ac originem, ex qua dominium, aut jus oritur. Verbi gratia, titulus dominij, aut iuris in aliquod Regnum, est quempiam esse legitime electum in Regem, aut per carnalem propagationem à legitimo Rege originem trahere. Similiter emptio, permutatio, vel donatio, vel esse aliquid relictum in testamento, aut legitime succedere defuncto ab intestato, est titulus dominij, aut iuris earum rerum, quæ his vijs nobis acquiritur, quamvis ad comparandum dominium aut jus in re, præter titulum, necessaria sit veluti conditio sine qua non, traditio & apprehensio rei, ut constat ex L. traditionibus Cap. de pactis 3. & resoluta de Covarruvia 2. variarum resolutionum Cap. 19. n. 1. Id igitur (ut nunc more dialecticorum loquar) quod est ratio fundandi dominium, aut jus, tanquam illius radix & origo est, quod nunc appellamus titulum dominij, aut iuris.

§. II.

De Vfusfructu.

Ususfructus est ius utendi, & fruendi alienare, vid. modo salva illius substantia, ut constat ex L. 1. ff. de usufructu. Et iust. eodem titulo in princip. Quare qui ejusmodi ius habet, usufructuarius, siue usufructuarius dicitur. De quo videndi sunt Summistæ, qui loquuntur verbo usufructus; Navarrus Comment. 1. de Regularibus n. 13. & lastè Molina de iustitia & iure tract. 2. disp. 7. In diffinitione igitur per particulam utendi & fruendi, rejicitur à ratione ususfructus, usufructuarius, qui tantum habet usum rei, quia usufructuarius non solum habet ius ad integre utendum bonis omnibus, in quibus usufructus est constitutus, sed etiam ad percipiendos omnes eorum fructus, ita ut eo ipso, quo illos percipit, habeat verum eorum dominium, quod non habet usufructuarius, ut infra dicemus.

Deinde additur, salva substantia, quia usufructuarius teneatur uti re, non consumendo ejus substantiam, sed tantum percipiendo fructus, quo colliges, quod usufructus (si proprie loquamur) tantum est in rebus, quæ uti non consumuntur, ut patet ex §. Constituitur, Insti. de usufructu, quamvis improprie possit esse etiam in usu consumpibilibus, ut declarat Molina, ubi supra.

§. III.

Legend. n. 1. An. drea à Matre Dei Tom. 3. Curl. moral. Salmantic. Tract. 12. Cap. 2. de Dominio & possessione, punct. 1. & 2.

Dominij in directum & utile divisio.

IESU Spirit. II

§. III.

De Vfu.

DE Vfu verò, quia is in Religiosis etiam reperitur, aliquantulum latius dicemus, si prius supponamus ex D. Bonaventura in *Cap. 6. Reg. B. Francis*, & ex Corduba eodem *Cap. 1. & Samma q. 54. Navarro in Tract. de redd. Ecc. q. 1. monito 33 Cap. cui portio n. 15 & Cap. non dicitur n. 3. & n. 14. & conf. 14. de Regul. n. 5.* quod duplex est usus: alius est facti, qui dicitur *verus*, & naturalis usus, & quaedam detentio, possessio, sive administratio, quam aliqui vocant *asinariam*, quam etiam ipsa pecora habent in suis stramentis, aut cibaribus. Huiusmodi est, quæ servis competit, quæ sibi, & suo nomine nullius rei possessionem juris habere possunt, etiam eorum, quæ manducant & quibus vestiuntur.

Usus est duplex; alius facti, alius iuris, in quo consistant exponitur.

Definitio usus juris.

Alius est *usus juris*, qui nihil aliud est quam *ius duntaxat utendi aliena re, salva illius substantia*, ut constat ex *inst. de usu, & habitatione* per totum. Quæ divisio, ut melius percipiatur, hac ratione explicatur. Usus facti nihil aliud est, quam actus utendi naturalis, quo utimur aliqua re. Quæ ratione equitatio dicitur usus equi, & habitatio usus domus. Usus verò juris præter ipsum factum includit jus ad utendum aliqua re, quod permanet cessante actu utendi. Versatur hoc discrimen inter habentes alteram horum utramque. Nam qui habet usum juris, licet non possit donare, vendere, locare, &c. habet tamen jus ad utendum re in suos usus. Qui vero habet tantum usum facti, non habet jus ad utendum, sed tantum habet factum: ita docent Authores supra adducti, & Navarrus *Comment. 1. de Regularibus, n. 14.*

Discrimen inter utramque usum.

In definitione igitur illa, nempe *usus est ius duntaxat utendi aliena re* &c. definitur usus juris, in qua per particulam, *utendi*, rejiciuntur aliqua jura, quæ non sunt ad utendum, ut jus deponarum in comparatione depositi, & creditoris in comparatione pignori; per particulam, *duntaxat*, rejicitur usufructus, qui non tantum est ad utendum, sed etiam ad fruendum re aliena.

Additur præterea, *re aliena*, quia in hac definitione non comprehenditur jus, quod Dominus rei habet, ad utendum ea, quod cum ipso dominio est conjunctum. Solet enim hic *usus casualis* dici, quia casualiter ex ipso dominio, estque illi annexus. Usus verò, qui hic definitur, dicitur *usus formalis*, quia ex se est separatus à dominio. Ponitur præterea, *salva substantia*, quoniam usus, quo substantia consumitur, aut alienatur, non est verè, & propriè usus, & sic non definitur hac definitione, sed tantum usus, qui est separatus à dominio, & solet dici *usus nudus* sive *simplex rei*, ut constat ex *l. 1. ff. de usu, & habitatione*, & ex *Extravag. Ad conditorem, de verborum significat.*

Usus casualis, & usus formalis de scriptio.

Usus & usufructus distinguuntur.

Differunt præterea *usus*, & *usufructus*, quia qui jus habet utendi, (verbi gratia fundo alieno) solum habet jus sumendi poma, olera, flores, & ligna ad usum quotidianum; non tamen potest donare, aut vendere quidquam horum alteri, nec locare, permutare, aut concedere alteri jus ad ea emolumenta percipienda, quæ ipse usufructarius percipit, ut constat ex *toto tit. inst. de usu, & habitatione*, & ex *Extravag. ad conditorem*, & *de verborum significat.* Usufructuarius

verò hæc omnia potest, ut patet ex his, quæ supra de usufructu diximus.

Sed dices, an in omnibus rebus possit reperiri usus formalis, qui est separatus ab ipso dominio? pro solutione observa, quod res quibus utimur, sunt in duplici differentia: alie sunt, quarum actu usus non est earum consumptio, ut domus, hircus, & omnes alie res, quæ licet frequenti usu consumantur, non tamen consumuntur unico actu usus; & istæ dicuntur res, quæ usu non consumuntur. Alie verò sunt, quarum actu usus & perfectus usus non potest esse sine illarum consumptione, ut cibus, cujus usus est consumptio; vel pecunia, cujus usus consistit in distractione & translatione ad alium dominum: & istæ res dicuntur usu consumptibiles. De his igitur est difficultas, an possit separari usus ab earum dominio: nam qui eis utitur, necessario debet consumere, vel destruere earum utilitatem, quod non potest pertinere nisi ad verum dominum.

Secundò observandum est, quod jus sive facultas ad quemcumque usum est duplex: alia est absoluta, & independens ab alia, quæ is est illa quam habet verus dominus cujuscunque rei, qui ratione domini potest uti ea in quemlibet usum. Alia est facultas quasi conditionata, & dependens à voluntate veri domini ipsius rei, qualis est illa, quam habet amicus, vel procurator ad dispendendum de re, ut sibi placuerit, ita tamen, ut possit tolli vel limitari per verum dominum, concedentem illam cum tali conditione, & dependentia. Hac distinctione utuntur aliqui moderni, quæ desumpta est expresse ex *Dico Bonaventura in Cap. 6. in Expositione Reg. B. Francis*, ubi in responsione ad quintam objectionem sic ait: *Duplex est usus rerum: quidam enim utuntur rebus autoritate propria, ut domini: quidam aliena, ut servi: in usu ergo illorum, qui autoritate propria utuntur rebus, in his usus non differt à dominio; in usu autem aliorum differt. Quare fratres Minoris utuntur rebus, quæ usu consumuntur: nos tamen eum dominamur.*

Ex qua doctrina facile dubitatio solvitur: nam usus absolutus, & independens erit consumptibilis (quatenus consumptibiles sunt) nullatenus distinguitur à dominio; sed est ipsa essentialis ratio domini. Ita *D. Thom. 2. 2. q. 72. art. 1.* ubi ideo negat posse sumi pretium distinctum pro usu harum rerum ab eo, quod pro re ipsa sumitur. Quia (inquit) *in rebus usu consumptibilibus non debet seorsim computari usus rei ab ipsa re.* Et est communis sententia Summistarum.

Quæ doctrina sumpta est ex *Nicolas III. in Cap. Exiit, de verborum significat. in 6.* & est expressa sententia *Joan. XXII. in dicta Extravag. Ad conditorem eodem tit.* dicens, quod repugnat juri, & rationi dicere, quod in istis rebus distinguatur dominium ab usu. Juri (inquam repugnat) quia in *l. 3. & toto tit. ff. de usufructu rerum*, quæ usu consumuntur, & *inst. eodem tit. §. Constituitur*, habetur, quod usufructus non potest constitui in rebus consumptibilibus; quia in eis dominium seungi nequit ab usu, quod de hoc solum usu absoluto intelligi debet. Rationi verò obviat, quia (ut supra definitivimus) dominium consistit in facultate utendi re ad consumptionem, vel destructionem, vel quolibet alio modo; ergo impossibile est hanc facultatem sive jus utendi in rebus consumptibilibus separari à dominio.

§. Usus

Vid. de his loc. supra cit. P. An. d. r. m.

3. Usus vero quasi conditionatus, & dependens à voluntate alterius, nec in rebus consumptibilibus, nec in aliis habet rationem dominii. Atque adeo potest separari à dominio, & de facto multoties separatur. Ut patet in exemplo adducto Procuratoris, amici, & convivæ, qui sine ullo dominio in rebus, quæ sibi ad edendum apponuntur, eis utitur in ordine ad consumptionem; interim dum ea est voluntas illius, qui eum ad prandium invitavit. Et hic usus praticatur in omnibus Religionibus, in quibus (ut omnes consentunt) privati Religiosi non habent dominium rerum, quas usu consumunt. Nam incapaces omnino sunt veri dominii: sed dominium istud est in ipsa Communitate, vel penes Summum Pontificem; Religiosi vero ex voluntate tacita, vel expressa Prælatorum res illas consumunt, dependentes tamen à Prælato, ita ut facultas illa possit per Prælatum revocari. Ergo in rebus usu consumptibilibus potest esse facultas, & jus ad consumptionem, sine dominio.

Et ratione probatur ex dictis, quia dominium est jus absolutum, & ad utendum re, propria auctoritate; quale non habet, qui tantum habet jus conditionatum, & dependens ab alio. Et confirmatur: quia si posteaquam quis concessit alteri ejusmodi usum, illum revocet; nullam injuriam irrogat illi. Cum tamen usufructuario absoluto injuria fieret, si dominus rerum, quarum sunt usufructarii, aut usufructuarii, prohiberet eos ab eorum rerum usu, aut fructuatione. Imò si post hanc revocationem alter uteretur re, injustè faceret. Ergo hujusmodi usus non est dominium, neque tale dominium manet apud eum, qui talem usum habet, sed apud alium, qui illum concessit. Quia nullus potest sine injuria proprietatem alicujus rei ab alio tollere; ergo si concedens hujusmodi usum potest illum tollere, ille qui utitur, non est proprietarius.

Si ininterrogas, an iste usus conditionatus sit verè jus? Resp. quod hic usus non est species juris, cum non sit jus simpliciter & absolute ad utendum re, tanquam causa principalis; sed potius, est licentia ad actum utendi, dependens ab eo, qui eam concessit. Quare in hoc tantum sensu dici potest facultas ad usum & instrumentum juris alterius, ad utendum re. Quid ergo, si non est usus, hæc facultas dicitur? Resp. Primo eam appellari à Corduba qu. 1. in Cap. 6. puncto 2. sue Reg. fas utendi. Et ut constat ex Cap. omnes leges, distinkt. 1. fas non est jus. Secundo, alii dicunt, hæc facultatem appellari usum facti, non quod sit nudum factum sine jure ad illud; sed quia est jus tenuissimum ad factum, utpote instrumentale, & dependens à voluntate dominorum.

Ex dictis resolvitur debet celebris illa difficultas, utrum Fratres Minores dominium habeant aliquod rerum: an verò solum usum? & quod negotium facessit in hac re, est extrema, imò contraria, Pontificum sententia. Nam Nicolaus III. Cap. Exiit, de verborum significatione in 6. Clemens V. in Clementina Exivi, eodem titulo, & alii Pontifices approbaverunt & declaraverunt, Fratres Minores habere tantum usum facti, & quod dominium earum rerum esse, vel apud eam elemosynam, vel apud Summum Pontificem. Joannes verò XXII. in Extravag. Ad conditionem Thom. à Jesu Oper. Tom. I.

rem, & duabus sequentibus probare contendit, in rebus, quæ usu consumuntur. Minores non solum usum, sed dominium habere. Quia, ut asserit ille, in his dominium nequit ab usu separari. Quorum sententiæ faciliè in concordiam rediguntur, si usum prædicto modo distinguamus in absolutum, & conditionatum. Nam priore sententia loquitur de usu conditionato, quem habent Fratres Minores dependentes à Summo Pontifice; Secunda verò de usu absoluto, quamvis de Joanne XXII. sentiendum sit, non fuisse loquutum ut Pontificem; sed ut doctorem. Cujus objectiones cessant cum adducta distinctione de usu sive facultate ad utendum, conditionata, vel absoluta, ut supra ex mente Divi Bonaventuræ resolvimus.

§. IV.

Quid sit proprium, & de multiplici ejus acceptione.

Proprium aliter apud Philosophos, sive Dialecticos, aliter verò apud Jurisprudentiæ professores accipitur. Illi (ut videre est apud Porphyrium Cap. 4. prædicabilem) quatuor modis usurpant, qui ad præsens institutum parum conducunt. Hi verò proprium, idem quod suum appellant, ut constat ex l. divus, §. si autem, ibi proprio lino, propriaque cera consignare, ff. de officio Præsidis. Et hac significatione invenies aperte usurpatum in Cap. redintegranda 3. q. 1. ibi enim proprias substantias, id est, suas exponit Pontifex. Secundo accipitur prout opponitur alieno, ut constat ex l. eos qui §. si autem iudicio propriam qui fuerit causam prosequutus, juncto ver. l. s. verò, qui alienum tueris iudicium. Cap. de appellationibus. Sumitur etiam proprium prout opponitur termino illi, commune sive promiscuum. Cicero in Catone majori: At id quidem non proprium senectutis est vitium; sed commune valetudinis. Et clare hac significatione reperies acceptum l. ut tantum ver. servus communis ff. de servis corruptis, ibi: Si servus communis meus & tuus proprium meum servum corruperit &c. & in Cap. Non dicatù, dum dicitur: Non dicatù vobis aliquid proprium, sed sine vobis omnia communia.

Varia proprii acceptiones.

Has, & alias acceptiones, quæ cum his coincidunt, latius prosequitur Quintilianus, Mandosius in gloss. facultatum parag. & proprium, & conc. 26. Quare proprietates, & dominium ex mente Navarri in dicto Cap. Non dicatù, n. 12. apud Jureperitos idem sunt. Ac perinde videretur, eæ quæ de dominio adducta sunt, fore accommodanda proprietati, quæ dominium sonat. Attento tamen juris rigore, negare non possum, constituendam esse differentiam inter dominium, & proprietatem. Proprietas enim dominium est sine usufructu, ut aperte colligitur ex l. 4. & l. usufructus 66. & l. cum in fundo de jure dotium. Dominium verò est proprietas cum usufructu, ut in l. 4. ff. de usufructu. Quam etiam distinctionem ex his juribus collegit Parlatodius in lib. quotidianarum rerum Cap. 4. Ceterum quidquid sit de his juribus, quæ merito talem differentiam inter dominium & proprietatem agnoscunt; nos in latiori significatione de proprietate differimus, non solum, ut comprehendit dominium, verum etiam usum fructum,

In quo differret dominium & proprietas.

IESU
Spirit.
II
II
II

his, que
possit reperit
plo dominii
ibus utitur;
quæ est in
domus, sine
frequenti usu
nuntiar amico
usu non con
act. jalis &
llarum con
consumptio;
distinctione
& ibi res
his igitur est
b earum do
deber con
tiam, quod
dominium.
d jus sive fi
plex: ubi
qualis est illa
que rei, qui
libet usum
& depend
ialis est illa
ator ad ut
tamen, ut col
dominam, tunc
one, & de
aliqui mo
iv o Bona
Fransis
sic ait:
atur rebus
aliena, ut
te propria
tio; in
es Minoru
u ea de
solvetur
vno con
les sun)
ed est ipa
2. q. 7.
m disti
od pro re
consum
si ab ipa
rem.
III. in
6. & est
extravag.
ad repa
ebas di
nam re
uân re
untis. S.
on po
quia in
ood de
Rationi
domi
nsum
et alio
m sive
arati à

Proprij
absolute
sumpti
diviso.

fructum, & usum juris, & quodlibet aliud jus, si esse potest, quod sit jus politicum, & civile. Quod magis constabit ex notabili sequenti.

Deinde proprium absolute sumptum est duplex, ut optime advertit Navarrus *Comment. 1. de Regularibus n. 15.* Primum quidem proprium dicitur quoad Dominium, & proprietatem, vel quasi dominium: vel quoad veram possessionem, vel quoad usumfructum vel usum, præsertim quatenus sunt jura. Et hujus generis proprii, soli homines liberi sunt capaces suo nomine, quia hi solum sunt capaces domini. Aliud est proprium quoad detentionem, & usum, administrationem, & possessionem facti tantum, cujus sunt capaces etiam servi; quod proprium in rigore proprium non est; sed tantum per quandam analogiam proprium dicitur. Et hoc est, quod supra dicebamus appellari usum facti.

§. V.

De Peculio.

Sive peculium à parva pecunia, ut Lambynus, & alii volunt; sive à pecore, ut Festus Pompeius, & communis sententia tenet, dicitur: illud est certum in jure, peculium appellari, quod filiusfamilias vel servus habet separatim à bonis paternis, vel dominicis. Ut manifestè probatur ex *l. depositi §. peculium, junctâ l. sequenti, ff. de peculio.* In quo etiam sensu hoc nomen peculium explicatant Bryfonius, Orthomanus, & Berrutius *Lib. 14. de verborum significatione, verbo peculium;* & Duarenus *ad tit. de pecunia, Cap. 1.* cum aliis, quos retulit Caldas in *l. si curatorem, verbo lasti n. 89. Cap. dein integ. restituit.*

Peculium etiam variis nominibus solet nuncupari, prout varia, & diversa solet esse causa, & occasio acquisitionis. Nam aut filiusfamilias acquirit ex patrimonio patris, & dicitur *peculium profectitium*, aut occasione militiæ armatæ, & appellatur *castrense*, aut militiæ togatæ, & palatinæ & dicitur *quasi castrense*. Aut acquirit aliunde, hoc est, nec occasione militiæ armatæ, sive togatæ, nec ex substantia patris, & appellatur *adventitium*, ut communiter explicant Juristæ in *l. cum oportet. C. de bonis qua liberis*, ubi Accursius verb. *exceptis.* & Glossa in Republica *ff. de peculio.*

Præterea peculium latiori significatione dicitur, quasi parva pecunia (Hispanicè *hazenducla* o *pegujar*) ut optime notat Fornerius in *l. paterfamilias 182. de verb. sig. ff.* & colligit Navarrus *Comment. 1. de Regul. n. 14. ex Cap. totum 1. q. 3. & ex l. peculium ff. de pecul.* Ac denique peculium etiam sumitur pro bonis, in quibus quis habet dominium ut patet ex *l. cogi. ff. ad Trebell.* ubi peculium sumitur pro patrimonio, cujus habet dominium pater.

Peculium
aliud jus-
sum, a-
liud inju-
stum.

Peculium igitur de quo infra discendum est, etiam translaticè sumitur pro illis bonis; quæ à monacho peculiatier possidentur; quod adhuc subdividi potest. Aliud enim est peculium injustum iniusteque possessum, ut cum monachus aliquid possidet sine licentia Abbatis; qua acceptione sumitur in dicto *Cap. monachi*; ubi dicitur. *Qui vero peculium habuerit, nisi ab Abbate fuerit ei pro injuncta administratione permissum, à commu-*

nione removeatur altaris, & qui in extremis cum peculio inventus fuerit, &c. Peculium enim hac acceptione idem quod proprium: unde jura omnia quæ loquuntur de abdicatione proprietatis, exponenda sunt etiam de abdicatione peculii in prædicto sensu.

Aliud est peculium justum, quale est illud, in quo monachus tantum habet administrationem & usum, dependenter tamen à voluntate Prælati. Et appellatur peculium, ex similitudine ad peculium profectitium, ut annoavit Navarrus *Comment. 1. de Regular. n. 14.* Nam sicut filiusfamilias peculium habens profectitium non habet dominium, neque jus aliquid civile; sed tantum administrationem, & negotiationem bonorum patris, cui subest: ut patet ex *l. cum oportet junctâ glossa verb. ex substantia l. de bonis qua liberis.* Sic monachus dicitur habere peculium monasticum, ex eo quod habeat administrationem bonorum monasterii, vel aliqua alia bona suis propriis usibus deputata, dependenter tamen à voluntate Prælati. De quo nos infra latius disseremus.

C A P V T II.

Quid sit paupertas, & an sit virtus?

PAUPERTAS (si nominis Etymologiam consideres) teste Varrone de lingua latina, verbum deductum est à parva pecunia, sive ut alii placet, à parvo lare, & significat carentiam magnæ pecuniæ. Pecuniæ autem appellatione non solum venit pecunia numerata, sed etiam quicquid ea est æstimabile, ut patet ex *Cap. Totum 1. q. 3. & ex l. pecunia de verb. signif. ubi sic dicitur. Pecunia nomine non solum pecunia numerata: sed etiam omnes res tam solum immobilis, & tam corpora, quam jura continentur.* Ubi nota quod etiam jura (pura obligationes, & actiones) pecunia dicuntur, rectè ponderavit Navarrus, ubi sup. cum Glossa in dicto *Cap. totum*, & ita paupertas proprie dicitur carentia rerum, jarum, & actionum temporalium usibus humanis necessariorum.

Præterea observandum est paupertatem esse triplicem, aut enim est paupertas actus, sed non affectus, quæ dicitur paupertas *coacta*, sive *necessaria*, quam quis contra suam voluntatem patitur vel incurrit. Alia est paupertas in affectu, sed non in actu, de qua loquitur est Dominus cum dicit: *Nisi quis renunciaaverit omnibus qua possidet, non potest meus esse discipulus, & hanc simpliciter, & directè pertinere ad perfectam onem docet D. Tho. 2. 2. q. 184. art. 7. & q. 19. art. 12. ad prim.*

Tertia paupertas est quæ utrumque conjungit affectum, & actum scilicet paupertas interior, & exterior, quæ nihil aliud est quam velle carere omnibus emolumentis, & subsidiis temporalibus; ita tamen conjunguntur, ut vera perfectio in affectu, instrumentum vero ad perfectionem in ipso actu, & effectu, consistat, ut docet D. Tho. ubi sup. Et hæc dicitur paupertas *voluntaria, & Evangelica*, & hanc Dominus commendavit *Matth. 5.* illis verbis, *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum celorum: Quasi dicat, Beati qui propter DEUM ipone diligunt paupertatem. Ita exponunt hunc locum fere omnes Patres B. Hieronymus, Gregorius, Nylicenus,*